

Troos vir bedelaar en sonaar

**‘n Teologies-kritiese ondersoek na die verband tussen
lewenspeil en verlossing van sonde in die Gereformeerde
tradisie en die betekenis daarvan vir ‘n Christelike
lewenstyl in Suider-Afrika**

deur Montagu Murray

**Voorgelê ter vervulling van ‘n deel van die vereistes vir die graad
Doctor Divinitatis in die Departement Dogmatiek en Christelike
Etië van die Fakulteit Teologie Universiteit van Pretoria**

Promotor: Prof. dr. C.J. Wethmar

31-10-2003

Pretoria

INHOUD

VOORWOORD	v
1 PERSOONLIKE TEOLOGIESE NAVORSING	1
1.1 PERSOONLIKE ERVARING.....	1
1.1.1 <i>Inleiding</i>	1
1.1.2 <i>Kort belewenisse en belydenisse</i>	3
1.1.2.1 Kinderervaringe.....	3
1.1.2.2 Teologiese studie.....	5
1.1.2.3 Besoeke aan en projekte in arm gemeenskappe.....	5
1.2 TEOLOGIESE NAVORSING.....	8
1.2.1 <i>Teologiese navorsing: 'n Komplekse leke-waagstuk</i>	8
1.2.2 <i>Teologiese navorsing: In diens van die taal van die geloof</i>	11
1.2.3 <i>Teologiese navorsing: Tot diensgetuienis in die samelewing</i>	12
1.3 INSLAG EN OOGMERKE VAN HIERDIE TEOLOGIESE ONDERSOEK.....	13
2 DIE GELYKENIS VAN DIE BEDELAAR EN DIE GELYKENIS VAN DIE SONDAAR	17
2.1 INLEIDING.....	17
2.2 HISTORIESE KANTTEKENINGE BY ZONDAAR EN BEDELAAR.....	18
2.3 INHOUD VAN ZONDAAR EN BEDELAAR.....	20
2.4 BEDELAAR EN SONDAAR AS HEURISTIESE TERME.....	23
2.5 EKSEGETIESE STEMME.....	25
2.5.1 <i>Inleiding</i>	25
2.5.2 <i>A. J. Hultgren</i>	26
2.5.2.1 Die betekenis van gelykenisse.....	26
2.5.2.2 Hultgren oor die gelykenis van die bedelaar.....	27
2.5.2.3 Hultgren oor die gelykenis van die sondaar.....	30
1.1.3 <i>W. R. Herzog II</i>	32
1.1.3.1 Die betekenis van gelykenisse.....	32
1.1.3.2 Die belang van sosiale analise.....	33
1.1.3.3 Herzog oor die gelykenis van die bedelaar.....	34
1.1.3.4 Herzog oor die gelykenis van die sondaar.....	36
1.1.4 <i>H. Pierson</i>	38
1.1.4.1 Die betekenis van gelykenisse.....	38
1.1.4.2 Pierson oor die gelykenis van die bedelaar.....	38
1.1.4.3 Pierson oor die vergewing van sonde.....	41
1.1.5 <i>J. Calvyn</i>	42
1.1.5.1 Calvyn oor die gelykenis van die bedelaar.....	42
1.1.5.2 Calvyn oor die gelykenis van die sondaar.....	43
1.1.6 <i>E. P. Groenewald</i>	45
1.1.6.1 Agtergrond van die boodskap van die Lukas Evangelie.....	45
1.1.6.2 Groenewald oor die gelykenis van die bedelaar.....	45
1.1.6.3 Groenewald oor die gelykenis van die sondaar.....	49
3 NOORDMANS SE TEOLOGIESE BEWEGING IN ZONDAAR EN BEDELAAR	51
3.1 INLEIDING.....	51
3.1.1 <i>Toonaard van en invloed op Noordmans se teologie</i>	52
3.1.2 <i>Kanttekeninge by Noordmans se hermeneutiese werkswyse</i>	55
3.2 VERKENNING VAN NOORDMANS SE TEOLOGIESE BEWEGING.....	56
3.2.1 <i>Skepping</i>	56
3.2.2 <i>Verlossing en ewige lewe</i>	64
3.2.3 <i>Soberheid en heiliging</i>	68
4 CALVYN OOR DIE REGTE GEBRUIK VAN AARDSE HULPMIDDELE	79
4.1 INLEIDING.....	79
4.1.1 <i>Verantwoording van Calvyn as gespreksgenoot</i>	79
4.2 DRIE ALGEMENE RIGLYNE UIT DIE SKRIF.....	80

4.2.1	<i>Bedink die doel waarmee God voedsel geskape het</i>	81
4.2.1.1	Gevare van materiële rykdom	81
4.2.1.2	Weg met die onmenslike filosofie!	82
4.2.1.3	Die doel waarmee God voedsel geskape het	83
4.2.2	<i>Bedink die ewige lewe</i>	85
4.2.2.1	Die ewige lewe	85
4.2.2.2	Gebruik asof nie gebruik word nie.....	86
4.2.2.3	Geduld in tye van nood	88
4.2.3	<i>Gee rekenskap van jou rentmeesterskap</i>	89
4.2.3.1	Wees sober!	89
4.2.3.2	Let op jou roeping!	90
4.2.3.3	“Gee ons vandag ons daaglikse brood...”	91
5	STEMME UIT DIE NEO-CALVINISME EN DIE BEVRYPINGSTELOGIE	93
5.1	INLEIDING	93
5.2	A. KUYPER.....	94
5.2.1	<i>Verantwoording van Kuyper as gespreksgenoot</i>	94
5.2.1.1	Inleiding.....	94
5.2.1.2	Agergrond van Kuyper se program	95
5.2.1.3	Enkele kenmerke van Kuyper se program.....	96
5.2.1.4	Enkele belangrike temas.....	99
5.2.2	<i>Kuyper oor die verband tussen die Christelike geloof en lewenspeil</i>	101
5.2.2.1	Inleiding.....	101
5.2.2.2	Kuyper se rede aan die Sosiale Kongres van 1891	101
5.2.2.3	Soewereiniteit in eie kring	107
5.2.2.4	Die Stone-lesings.....	108
5.2.2.5	Uit verdere werke van Kuyper	112
5.3	G. GUTIÉRREZ.....	117
5.3.1	<i>Verantwoording van Gutiérrez as gespreksgenoot</i>	117
5.3.1.1	Inleiding.....	117
5.3.1.2	Ontstaan van Bevrydingsteologie	117
5.3.1.3	Verantwoording van Gutiérrez as gespreksgenoot	119
5.3.2	<i>Gutiérrez oor die verband tussen Christelike geloof en lewenspeil</i>	121
5.3.2.1	Inhoudelike opmerkings oor Gutiérrez se A Theology of Liberation	121
5.3.2.2	Enkele belangrike motiewe van die Bevrydingsteologie	129
6	SUID-AFRIKAANSE TEOLOË OOR DIE VERBAND TUSSEN LEWENSPEIL EN DIE VERLOSSING VAN SONDE	135
6.1	INLEIDING	135
6.2	J. A. HEYNS	135
6.2.1	<i>Verantwoording van Heyns as gespreksgenoot</i>	135
6.2.2	<i>Inhoudelike opmerkings oor Heyns se Teologiese Etiek</i>	137
6.2.3	<i>Kritiese opmerkings oor Heyns se Teologiese Etiek</i>	150
6.3	D. J. BOSCH	159
6.3.1	<i>Verantwoording van Bosch as gespreksgenoot</i>	159
6.3.2	<i>Inhoudelike opmerkings oor Bosch se Transforming Mission</i>	162
6.3.3	<i>Kritiese opmerkings oor Bosch se Transforming Mission</i>	170
6.4	T. A. MOFOKENG	183
6.4.1	<i>Verantwoording van Mofokeng as gespreksgenoot</i>	183
6.4.2	<i>Inhoudelike opmerkings oor Mofokeng se The crucified among the crossbearers</i>	186
6.4.3	<i>Kritiese opmerkings oor Mofokeng se The crucified among the Crossbearers</i>	195
6.4.3.1	Inleiding.....	195
6.4.3.2	Aanvulling uit verdere werke van Mofokeng.....	196
6.4.3.3	Kritiese opmerkings oor Mofokeng se The crucified among the crossbearers en enkele ander werke	201
7	TROOS VIR BEDELAAR EN SONDAAR	210
7.1	INLEIDING	210
7.2	PERSPEKTIEWE OP DIE GELYKENISSE VAN DIE BEDELAAR EN DIE SONDAAR	210
7.2.1	<i>Inleiding</i>	210
7.2.2	<i>Die boodskap van die twee gelykenisse</i>	211
7.2.2.1	Die boodskap van Lukas 16:19-31.....	211

7.2.2.2	Die boodskap van Lukas 18:9-14.....	214
7.2.3	<i>Die karakters uit die twee gelykenisse</i>	216
7.2.3.1	Kursoriese karakterskette.....	216
7.2.3.2	Die lewenspeil en skuld van die karakters.....	220
7.2.3.3	Ons identifisering met gelykeniskarakters.....	222
7.3	<i>TEOLOGIES-KRITIESE PERSPEKTIEWE OP DIE VERBAND TUSSEN LEWENSPEIL EN VERLOSSING VAN SONDE IN DIE GEREFORMEERDE TRADISIE</i>	224
7.3.1	<i>Inleiding</i>	224
7.3.2	<i>Perspektiewe met betrekking tot die skepping</i>	224
7.3.3	<i>Perspektiewe met betrekking tot die ewige lewe</i>	231
7.3.4	<i>Perspektiewe met betrekking tot verantwoordelikheid</i>	238
7.4	<i>DIE BETEKENIS VAN DIE BEHANDELDE PERSPEKTIEWE OP DIE VERHOUDING TUSSEN LEWENSPEIL EN DIE VERLOSSING VAN SONDE IN DIE GEREFORMEERDE TRADISIE VIR LEWENSTYL IN SUIDER-AFRIKA</i>	246
7.4.1	<i>Inleiding</i>	246
7.4.2	<i>Agtergrond</i>	247
7.4.3	<i>Die bydrae van die behandelde perspektiewe vir die Suider-Afrikaanse konteks</i>	250
7.4.4	<i>Eksposisie: B&S-SKEMA</i>	252
7.4.4.1	Bedoeling en beperkings by die gebruik van die B&S-SKEMA	253
7.4.4.2	Opmerkings oor die B&S-SKEMA	253
7.4.4.3	Toepassing van die B&S-SKEMA: Teologiese stellings oor mense met MIV en vigs in Suider-Afrika	271
7.4.5	<i>Die betekenis van Gereformeerde soberheid vir 'n Christelike lewenstyl in Suider-Afrika</i>	278
7.4.5.1	<i>Inleiding</i>	278
7.4.5.2	Gereformeerde soberheid as uitdrukkingsvorm van 'n Christelike lewenstyl in Suider-Afrika	279
7.4.5.3	Slot.....	282
SAMEVATTING		283
SUMMARY		285
BIBLIOGRAFIE		287

Voorwoord

Hierdie ondersoek is moontlik gemaak deur genade van Bo en verskeie mense wat my deur jare ondersteun het. Ek wil graag enkele persone en instansies uitsonder:

Professor Conrad Wethmar het as studiebegeleier die *groeiproses* van hierdie ondersoek geduldig meegeleef. My ervaring was dat hy 'n besondere vermoë het om te luister en van raad te bedien, sonder om sy eie standpunt af te forseer. Dankie vir u begeleiding!

Professor dr. Bram van de Beek het tydens 'n voorstudie vir hierdie ondersoek in Nederland as my begeleier opgetree. Hy het my aan die werk van dr. O. Noordmans bekendgestel. Sy menswees en teologiese werkswyse het 'n blywende stempel afgedruk.

Ek het nie alleen waardering vir die insig en ervaring van dr. Attie van Niekerk, Christiaan Pauw en Pierre Schoonraad, saam met wie ek die laaste paar jaar by die werk van ISWEN (Instituut vir Sendingwetenskaplike en Ekumeniese Navorsing) betrokke is nie, maar veral vir hulle vriendskap.

My ouers het met groot liefde en belangstelling deur die jare hulle ondersteuning gegee. Dankie Ma vir die taalversorging!

'n Laaste persoonlike woord van waardering gaan aan my vrou. Carien, wie jy is, maak my bly. Dankie dat jy nog deur alles met my saam is en dat jy in ons saamwees vir my daar is.

National Research Foundation

The financial assistance of the *National Research Foundation* towards this research is hereby acknowledged. Opinions expressed in this thesis and conclusions arrived at, are those of the author and are not necessarily to be attributed to the National Research Foundation.

Stichting Studiefonds voor Zuidafrikaanse Studenten

Beursgelden zijn door de *Stichting Studiefonds voor Zuidafrikaanse Studenten* beschikbaar gesteld die de voorstudie van dit onderzoek mogelijk heeft gemaakt.